

ΟΛΥΜΠΙΟΣ ΤΟΥΜΑΖΟΥ

Οι εκλογές του Φεβρουαρίου έβγαλαν στο προσκήνιο τους δημοσκοπούς, τους ανθρώπους που μέσα από τα ευρήματα των ερευνών, προβλέπουν, ή καλύτερα αποτυπώνουν, τις τάσεις του εκλογικού σώματος. Πόσο ακριβείς είναι δημοσκοπήσεις; Και πώς επιδρούν στην κοινή γνώμη; Την καταγράφουν ή τη χειραγωγούν; Αυτά και πολλά άλλα ενδιαφέροντα συζητούμε με τον ιδρυτή της εταιρείας ερευνών R.A.I. Ολύμπιο Τουμάζο, ο οποίος τονίζει ότι οι δημοσκοπήσεις με κανένα τρόπο δεν μπορούν να χειραγωγήσουν την κοινή γνώμη και θυμίζει ότι όποιοι το επιχειρήσαν, τιμωρήθηκαν αυστηρά από την ίδια την αγορά, κατά την έκφρασή του.

«Εκλογές των επικοινωνιολόγων παρά των δημοσκοπών οι προεδρικές»

» «Πρώτος εχθρός των δημοσκοπήσεων είναι η αποχή και δεύτερος οι μετακινήσεις»

ΤΗΣ ΑΝΤΙΓΩΝΗΣ ΣΟΛΩΜΩΝΙΔΟΥ ΔΡΟΥΣΙΩΤΟΥ

Είστε περιζήτητοι αυτή την εποχή λόγω δημοσκοπήσεων; Ναι, παρόλο που οι δημοσκοπήσεις είναι μόνο το 5% των εργασιών μας.

Το υπόλοιπο 95% ... είναι εμπορική έρευνα, στην Κύπρο αλλά και στο εξωτερικό σε διάφορους τομείς.

Έμαθε ο Κύπριος να κάνει έρευνα αγοράς; Υπάρχει μια επανάσταση στον τομέα της έρευνας αγοράς και ενδεικτικό είναι ο κύκλος εργασιών της εταιρείας μας που ξεκίνησε από 100 χιλιάδες λίρες πριν 6-7 χρόνια στην Κύπρο και σήμερα αυξήθηκε πέραν του ενός εκατομμυρίου. Αυτή τη στιγμή παρά πολύ λίγες εταιρείες προχωρούν χωρίς να μελετήσουν την αγορά.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έπαιξε τον καταλυτικό ρόλο; Ναι, λόγω αλλαγής νοοτροπίας των επιχειρηματιών αλλά και λόγω του τεράστιου ενδιαφέροντος που υπάρχει από εταιρείες του εξωτερικού για επενδύσεις στην Κύπρο.

Γατί να θέλει μια εταιρεία να επενδύσει στην μικρή Κύπρο; Αυτό που δεν αντιλαμβάνεται πάρα πολύς κόσμος είναι τη δυναμικότητα της κυπριακής οικονομίας. Αυτήν τη στιγμή ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας και ο ρυθμός ανάπτυξης του πληθυσμού είναι από τους πιο υψηλούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πολλοί επιχειρηματίες από το εξωτερικό βλέπουν την Κύπρο ως ένα κομμάτι της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μάλιστα ως επέκταση της. Ελληνικής αγοράς, γι' αυτό πολλοί βελγικοί όμιλοι επενδύουν στην κυπριακή αγορά. Μέσα στα πλαίσια αυτής της δραστηριότητας, η έρευνα αγοράς είναι το πρώτο εργαλείο που αναζητά ο επιχειρηματίας.

Διαφοροποιήθηκε η κυπριακή αγορά τα τελευταία χρόνια; Υπάρχουν πάρα πολλές αλλαγές, αλλά επειδή συντελούνται με πολύ γρήγορους ρυθμούς, πολλές φορές δεν καταγράφονται. Για παράδειγμα η συγκεντροποίηση του λιανικού εμπορίου στον τομέα των τροφίμων. Πριν δέκα χρόνια το ποσοστό της αγοράς που έλεγχαν οι οργανωμένοι φούρνοι, υπεραγορές, περίπτερα ήταν γύρω στο 10% της αγοράς, αυτή τη στιγμή ξεπέρασε το 65%.

Πηγαίνουμε σε μονοπώλια; Όχι, απλώς ακολουθούμε τα βήματα της υπόλοιπης Ευρώπης. Δεν σημαίνει ότι μέσα στα πλαίσια μιας σύγχρονης οικονομίας δεν έχουν ρόλο να παίξουν οι μικροί, αντίθετα δημιουργούνται ευκαιρίες όχι μόνο για επιβίωση των μικρομεσαίων εταιρειών, αλλά και πολύ καλές προοπτικές μελλοντικής ανάπτυξης.

Ποιο είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει σήμερα η κυπριακή αγορά; Πάρα πολύς κόσμος δεν αντιλαμβάνεται το σημαντικό ρόλο που παίζουν οι ξένοι στην κυπριακή οικονομία. Αυτή τη στιγμή υπολογίζουμε ότι υπάρχουν σχεδόν 200 χιλιάδες νόμιμοι και παράνομοι ξένοι εργαζόμενοι και οι περισσότεροι είναι μέρος της μαύρης οικονομίας και αφαιρούν εισοδήματα από το κράτος αλλά και τα ταμεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Δεν πρέπει όμως να τους αντιμετωπίζουμε ως πρόβλημα, αλλά να τους δούμε περισσότερο ως ευκαιρία για να συνεχίσουμε τους ψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης αλλά και ευκαιρία για να βοηθήσουν τα ασφαλιστικά ταμεία. Παρόλ'αυτά όμως πρέπει να τους εκπαιδύσουμε και να τους εντάξουμε στην κοινωνία μας. Αυτό το θέμα με ανησυχεί πάρα πολύ διότι μόλις τώρα είδαμε την κορυφή του παγόβουνου, τα πραγματικά κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα θα τα δούμε στην πορεία, εάν δεν προχωρήσουμε άμεσα με αποτελεσματικά μέτρα.

Ο Κύπριος καταναλωτής θα αντέξει την εισόδo μας στην ευρωζώνη; Λόγω των γρήγορων ρυθμών ανάπτυξης η κυπριακή οικονομία έχει τη δυναμικότητα να αντιδράσει και να αντιμετωπίσει τα πολλά προβλήματα. Οι μεγαλύτερες αυξήσεις τιμών έγιναν τους τελευταίους ένα με δυο μήνες.

Τότε που ξεκίνησε η υποχρεωτική διπλή αναγραφή τιμών; Παρότι έχουν ληφθεί πολλά μέτρα, νιώθουμε ότι ξέφυγε λίγο η κατάσταση τον τελευταίο καιρό, όμως δεν πρέπει να πανικοβαλλόμαστε διότι είδαμε ήδη τα χειρότερα.

Δέκα χρόνια έκλεισε η R.A.I. Θα λέγατε δύσκολο; Το πιο δύσκολο κομμάτι για μένα και τον συντάξιό μου, Τάσο Χαλαράμπου, δεν ήταν η πορεία της R.A.I. στην Κύπρο, αλλά στο εξωτερικό. Το να εγκαθιδρύσεις γραφεία στις πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες της κεντρικής Ασίας και να επιβιώσεις μέσα σε αυτό το κλίμα, είναι το μεγαλύτερο επίτευγμα της R.A.I.

Ποιο είναι το μυστικό; Το προσωπικό μας που είναι η καρδιά της εταιρείας όχι μόνο στην Κύπρο, αλλά και στο εξωτερικό.

Το να έχεις γραφεία σε δέκα χώρες θέλει μεγάλο συντονισμό και ατέλειωτες ώρες δουλειάς; Καθόλου. Το δύσκολο ήταν να ξεκινήσεις τα γραφεία και να βρεις τον πυρήνα. Μετά απλά χρειάζεται παρακολούθηση.

Επόμενος στόχος; Να αναπτύξουμε όσο το δυνατόν περισσότερα εργαλεία για να εξυπηρετούμε τους πελάτες μας και παράλληλα όσον αφορά το εξωτερικό η κύρια μας επιδίωξη είναι η πακετοποίηση των υπηρεσιών μας για εξογώνες σε χώρες που δεν έχουμε κατ' ανάγκη φυσική παρουσία ως εταιρεία.

«Όσοι προσπάθησαν να χειραγωγήσουν την κοινή γνώμη ξεσκεπάστηκαν και τέλειωσαν για πάντα»

Ξε τον καταλυτικό ρόλο; Ναι, λόγω αλλαγής νοοτροπίας των επιχειρηματιών αλλά και λόγω του τεράστιου ενδιαφέροντος που υπάρχει από εταιρείες του εξωτερικού για επενδύσεις στην Κύπρο.

Γατί να θέλει μια εταιρεία να επενδύσει στην μικρή Κύπρο; Αυτό που δεν αντιλαμβάνεται πάρα πολύς κόσμος είναι τη δυναμικότητα της κυπριακής οικονομίας. Αυτήν τη στιγμή ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας και ο ρυθμός ανάπτυξης του πληθυσμού είναι από τους πιο υψηλούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πολλοί επιχειρηματίες από το εξωτερικό βλέπουν την Κύπρο ως ένα κομμάτι της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μάλιστα ως επέκταση της. Ελληνικής αγοράς, γι' αυτό πολλοί βελγικοί όμιλοι επενδύουν στην κυπριακή αγορά. Μέσα στα πλαίσια αυτής της δραστηριότητας, η έρευνα αγοράς είναι το πρώτο εργαλείο που αναζητά ο επιχειρηματίας.

Διαφοροποιήθηκε η κυπριακή αγορά τα τελευταία χρόνια; Υπάρχουν πάρα πολλές αλλαγές, αλλά επειδή συντελούνται με πολύ γρήγορους ρυθμούς, πολλές φορές δεν καταγράφονται. Για παράδειγμα η συγκεντροποίηση του λιανικού εμπορίου στον τομέα των τροφίμων. Πριν δέκα χρόνια το ποσοστό της αγοράς που έλεγχαν οι οργανωμένοι φούρνοι, υπεραγορές, περίπτερα ήταν γύρω στο 10% της αγοράς, αυτή τη στιγμή ξεπέρασε το 65%.

Πηγαίνουμε σε μονοπώλια; Όχι, απλώς ακολουθούμε τα βήματα της υπόλοιπης Ευρώπης. Δεν σημαίνει ότι μέσα στα πλαίσια μιας σύγχρονης οικονομίας δεν έχουν ρόλο να παίξουν οι μικροί, αντίθετα δημιουργούνται ευκαιρίες όχι μόνο για επιβίωση των μικρομεσαίων εταιρειών, αλλά και πολύ καλές προοπτικές μελλοντικής ανάπτυξης.

Ποιο είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει σήμερα η κυπριακή αγορά; Πάρα πολύς κόσμος δεν αντιλαμβάνεται το σημαντικό ρόλο που παίζουν οι ξένοι στην κυπριακή οικονομία. Αυτή τη στιγμή υπολογίζουμε ότι υπάρχουν σχεδόν 200 χιλιάδες νόμιμοι και παράνομοι ξένοι εργαζόμενοι και οι περισσότεροι είναι μέρος της μαύρης οικονομίας και αφαιρούν εισοδήματα από το κράτος αλλά και τα ταμεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Δεν πρέπει όμως να τους αντιμετωπίζουμε ως πρόβλημα, αλλά να τους δούμε περισσότερο ως ευκαιρία για να συνεχίσουμε τους ψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης αλλά και ευκαιρία για να βοηθήσουν τα ασφαλιστικά ταμεία. Παρόλ'αυτά όμως πρέπει να τους εκπαιδύσουμε και να τους εντάξουμε στην κοινωνία μας. Αυτό το θέμα με ανησυχεί πάρα πολύ διότι μόλις τώρα είδαμε την κορυφή του παγόβουνου, τα πραγματικά κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα θα τα δούμε στην πορεία, εάν δεν προχωρήσουμε άμεσα με αποτελεσματικά μέτρα.

Ο Κύπριος καταναλωτής θα αντέξει την εισόδo μας στην ευρωζώνη; Λόγω των γρήγορων ρυθμών ανάπτυξης η κυπριακή οικονομία έχει τη δυναμικότητα να αντιδράσει και να αντιμετωπίσει τα πολλά προβλήματα. Οι μεγαλύτερες αυξήσεις τιμών έγιναν τους τελευταίους ένα με δυο μήνες.

Τότε που ξεκίνησε η υποχρεωτική διπλή αναγραφή τιμών; Παρότι έχουν ληφθεί πολλά μέτρα, νιώθουμε ότι ξέφυγε λίγο η κατάσταση τον τελευταίο καιρό, όμως δεν πρέπει να πανικοβαλλόμαστε διότι είδαμε ήδη τα χειρότερα.

Δέκα χρόνια έκλεισε η R.A.I. Θα λέγατε δύσκολο; Το πιο δύσκολο κομμάτι για μένα και τον συντάξιό μου, Τάσο Χαλαράμπου, δεν ήταν η πορεία της R.A.I. στην Κύπρο, αλλά στο εξωτερικό. Το να εγκαθιδρύσεις γραφεία στις πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες της κεντρικής Ασίας και να επιβιώσεις μέσα σε αυτό το κλίμα, είναι το μεγαλύτερο επίτευγμα της R.A.I.

Ποιο είναι το μυστικό; Το προσωπικό μας που είναι η καρδιά της εταιρείας όχι μόνο στην Κύπρο, αλλά και στο εξωτερικό.

Το να έχεις γραφεία σε δέκα χώρες θέλει μεγάλο συντονισμό και ατέλειωτες ώρες δουλειάς; Καθόλου. Το δύσκολο ήταν να ξεκινήσεις τα γραφεία και να βρεις τον πυρήνα. Μετά απλά χρειάζεται παρακολούθηση.

Επόμενος στόχος; Να αναπτύξουμε όσο το δυνατόν περισσότερα εργαλεία για να εξυπηρετούμε τους πελάτες μας και παράλληλα όσον αφορά το εξωτερικό η κύρια μας επιδίωξη είναι η πακετοποίηση των υπηρεσιών μας για εξογώνες σε χώρες που δεν έχουμε κατ' ανάγκη φυσική παρουσία ως εταιρεία.

«Όσοι προσπάθησαν να χειραγωγήσουν την κοινή γνώμη ξεσκεπάστηκαν και τέλειωσαν για πάντα»

Ξε τον καταλυτικό ρόλο; Ναι, λόγω αλλαγής νοοτροπίας των επιχειρηματιών αλλά και λόγω του τεράστιου ενδιαφέροντος που υπάρχει από εταιρείες του εξωτερικού για επενδύσεις στην Κύπρο.

Γατί να θέλει μια εταιρεία να επενδύσει στην μικρή Κύπρο; Αυτό που δεν αντιλαμβάνεται πάρα πολύς κόσμος είναι τη δυναμικότητα της κυπριακής οικονομίας. Αυτήν τη στιγμή ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας και ο ρυθμός ανάπτυξης του πληθυσμού είναι από τους πιο υψηλούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πολλοί επιχειρηματίες από το εξωτερικό βλέπουν την Κύπρο ως ένα κομμάτι της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μάλιστα ως επέκταση της. Ελληνικής αγοράς, γι' αυτό πολλοί βελγικοί όμιλοι επενδύουν στην κυπριακή αγορά. Μέσα στα πλαίσια αυτής της δραστηριότητας, η έρευνα αγοράς είναι το πρώτο εργαλείο που αναζητά ο επιχειρηματίας.

Διαφοροποιήθηκε η κυπριακή αγορά τα τελευταία χρόνια; Υπάρχουν πάρα πολλές αλλαγές, αλλά επειδή συντελούνται με πολύ γρήγορους ρυθμούς, πολλές φορές δεν καταγράφονται. Για παράδειγμα η συγκεντροποίηση του λιανικού εμπορίου στον τομέα των τροφίμων. Πριν δέκα χρόνια το ποσοστό της αγοράς που έλεγχαν οι οργανωμένοι φούρνοι, υπεραγορές, περίπτερα ήταν γύρω στο 10% της αγοράς, αυτή τη στιγμή ξεπέρασε το 65%.

Πηγαίνουμε σε μονοπώλια; Όχι, απλώς ακολουθούμε τα βήματα της υπόλοιπης Ευρώπης. Δεν σημαίνει ότι μέσα στα πλαίσια μιας σύγχρονης οικονομίας δεν έχουν ρόλο να παίξουν οι μικροί, αντίθετα δημιουργούνται ευκαιρίες όχι μόνο για επιβίωση των μικρομεσαίων εταιρειών, αλλά και πολύ καλές προοπτικές μελλοντικής ανάπτυξης.

Ποιο είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει σήμερα η κυπριακή αγορά; Πάρα πολύς κόσμος δεν αντιλαμβάνεται το σημαντικό ρόλο που παίζουν οι ξένοι στην κυπριακή οικονομία. Αυτή τη στιγμή υπολογίζουμε ότι υπάρχουν σχεδόν 200 χιλιάδες νόμιμοι και παράνομοι ξένοι εργαζόμενοι και οι περισσότεροι είναι μέρος της μαύρης οικονομίας και αφαιρούν εισοδήματα από το κράτος αλλά και τα ταμεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Δεν πρέπει όμως να τους αντιμετωπίζουμε ως πρόβλημα, αλλά να τους δούμε περισσότερο ως ευκαιρία για να συνεχίσουμε τους ψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης αλλά και ευκαιρία για να βοηθήσουν τα ασφαλιστικά ταμεία. Παρόλ'αυτά όμως πρέπει να τους εκπαιδύσουμε και να τους εντάξουμε στην κοινωνία μας. Αυτό το θέμα με ανησυχεί πάρα πολύ διότι μόλις τώρα είδαμε την κορυφή του παγόβουνου, τα πραγματικά κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα θα τα δούμε στην πορεία, εάν δεν προχωρήσουμε άμεσα με αποτελεσματικά μέτρα.

Ο Κύπριος καταναλωτής θα αντέξει την εισόδo μας στην ευρωζώνη; Λόγω των γρήγορων ρυθμών ανάπτυξης η κυπριακή οικονομία έχει τη δυναμικότητα να αντιδράσει και να αντιμετωπίσει τα πολλά προβλήματα. Οι μεγαλύτερες αυξήσεις τιμών έγιναν τους τελευταίους ένα με δυο μήνες.

Τότε που ξεκίνησε η υποχρεωτική διπλή αναγραφή τιμών; Παρότι έχουν ληφθεί πολλά μέτρα, νιώθουμε ότι ξέφυγε λίγο η κατάσταση τον τελευταίο καιρό, όμως δεν πρέπει να πανικοβαλλόμαστε διότι είδαμε ήδη τα χειρότερα.

Δέκα χρόνια έκλεισε η R.A.I. Θα λέγατε δύσκολο; Το πιο δύσκολο κομμάτι για μένα και τον συντάξιό μου, Τάσο Χαλαράμπου, δεν ήταν η πορεία της R.A.I. στην Κύπρο, αλλά στο εξωτερικό. Το να εγκαθιδρύσεις γραφεία στις πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες της κεντρικής Ασίας και να επιβιώσεις μέσα σε αυτό το κλίμα, είναι το μεγαλύτερο επίτευγμα της R.A.I.

Ποιο είναι το μυστικό; Το προσωπικό μας που είναι η καρδιά της εταιρείας όχι μόνο στην Κύπρο, αλλά και στο εξωτερικό.

Το να έχεις γραφεία σε δέκα χώρες θέλει μεγάλο συντονισμό και ατέλειωτες ώρες δουλειάς; Καθόλου. Το δύσκολο ήταν να ξεκινήσεις τα γραφεία και να βρεις τον πυρήνα. Μετά απλά χρειάζεται παρακολούθηση.

Επόμενος στόχος; Να αναπτύξουμε όσο το δυνατόν περισσότερα εργαλεία για να εξυπηρετούμε τους πελάτες μας και παράλληλα όσον αφορά το εξωτερικό η κύρια μας επιδίωξη είναι η πακετοποίηση των υπηρεσιών μας για εξογώνες σε χώρες που δεν έχουμε κατ' ανάγκη φυσική παρουσία ως εταιρεία.

ΦΩΤΟ: ΑΓΓΕΛΙΝΑ ΜΑΤΙΔΟΥ

Με καθηγητή τον Δώρο Λοΐζου

Γεννήθηκε στη Λευκωσία; Ναι, την κατεχόμενη Λευκωσία, στη Νεάπολη. Η παιδική μου ηλικία ήταν τραυματική λόγω του ότι σημάδευτηκε από το ξεκίνημα με τα γενόνοτα του '64 και '67 λόγω του ότι η Νεάπολη, και η Ομορφιά ήταν πάντα σημείο μαχών.

Τι μήνες έχετε; Σπίτια καμένα, σκοτωμένους. Ένας συμμαθητής μου στο δημοτικό σκοτώθηκε από αδέσποτη σφαίρα. Από έξι χρόνων άρχισα να δουλεύω στις οικογενειακές επιχειρήσεις του παππού που ήταν έμπορος παλαιών μετάλλων. Η δουλειά είναι ένας καλός τρόπος να αντιμετωπίσεις τα πράγματα που συμβαίνουν γύρω σου.

Είχατε επαφή με Τουρκοκύπριους; Πάντα και ως πελάτες του παππού μου πριν το '74, και στην Αγγλική Σχολή από το 1972 μέχρι το '74 είχα συμμαθητές και μετά στο Πανεπιστήμιο αλλά και σήμερα έχω αρκετούς φίλους Τουρκοκύπριους.

Πώς ήταν τα μαθητικά χρόνια στην Αγγλική Σχολή; Εξαιρετικά. Ήμουν καλός και δραστήριος μαθητής. Πάρα πολύ σημαντική για τη διαμόρφωση του χαρακτήρα μου ήταν η γνωριμία μου με τον Δώρο Λοΐζου, ο οποίος ήταν καθηγητής μου στην Αγγλική Σχολή.

Πώς ήταν ως καθηγητής; Εξαιρετικός, είχε πολύ στενή σχέση με τους μαθητές. Μέσα στην τάξη ήταν λεβέντης. Θυμάμαι μέχρι σήμερα που μας μιλούσε για τα κινήματα στη Λατινική Αμερική, για τη χούντα στην Ελλάδα. Επιζητούσε τη σχέση με τους μαθητές και εκτός τάξης. Η δολοφονία του ήταν ένα σοκ, ένα πάγωμα διότι υπήρχε η προσωπική σχέση και ο θαυμασμός. Δεν ήταν μόνο καθηγητής και πολιτικός, αλλά και μεγάλος ποιητής που μας ενέπνεε.

Γατί επιλέξατε τον Καναδά για σπουδές; Ήταν επιλογή ανάγκης λόγω του ότι είχα αρκετά καλούς βαθμούς στο σχολείο και πήρα υποτροφία της Κοινοπολιτείας.

Τι θέλατε να σπουδάσετε; Ο πατέρας μου ήθελε να γίνει γιατρός και δεύτερο του επιλογή του ήταν τα λογιστικά. Έτσι μεγάλο μέρος των σπουδών μου ήταν τα λογιστικά.

Εσείς δεν είχατε προσωπική αποψη; Δεν ήξερα τι ήθελα γι' αυτό έκανα οικονομία μαζί με λογιστική.

Γυρίζοντας πίσω ξεκίνησα δουλειά σε διάφορους χώρους. Τι σας έδωσε αυτή η περιπέλτηση; Εμπειρίες.

Γατί τολμήσατε να κάνετε ένα βήμα από μόνος σας ιδρύοντας με τον συντάξιό σας τη R.A.I.; Ο κάθε άνθρωπος οφείλει στον εαυτό του να πάρει ένα ρίσκο στη ζωή του. Το να αφήσεις μια διευθυντική θέση σε μια μεγάλη εταιρεία και να ξεκινήσεις από το μηδέν είναι μεγάλο ρίσκο, αλλά και ευκαιρία να δημιουργήσεις.

Είστε άνθρωπος που ρισκάρει στη ζωή του; Με τα χρόνια ίσως να μην είμαι διατεθειμένος να παίρνω τόσα πολλά ρίσκα όσο στο παρελθόν. Όμως μου αρέσει να ρισκάρω.

Είστε νυμφευμένος με την Ξένια ... και έχετε τη Μαρία που σπουδάζει τέχνη στο Λονδίνο και τον Χρίστο που είναι μαθητής στην Αγγλική Σχολή. Αφερώνω πολύ περισσότερο χρόνο στην οικογένειά μου από ό,τι στο παρελθόν με το ξεκίνημα της εταιρείας, γιατί είναι το πιο σημαντικό κομμάτι της ζωής μου.

Αιχμή του δόρατος Κυπριακό και εσωτερική διακυβέρνηση

» Αυτή τη φορά το εκλογικό σώμα απαιτεί τοποθετήσεις

Τι πιστεύετε ότι θα κρίνει την εκλογή του νέου Προέδρου; Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το εθνικό θέμα θα παίξει σημαντικό ρόλο. Παράλληλα η εσωτερική διακυβέρνηση θα έχει έναν ξεχωριστό ρόλο, πολύ μεγαλύτερο σε σημασία από ό,τι είχε διαδραματίσει σε προηγούμενες προεδρικές εκλογές.

Γατί; Διότι υπάρχουν περισσότερες επιλογές σοβαρών υποψηφίων που θα δημιουργήσουν τις ευκαιρίες για καταγραφή διαφορετικών θέσεων σε θέματα εσωτερικής διακυβέρνησης, και γιατί το εκλογικό σώμα απαιτεί τοποθετήσεις σε αντίθεση με προηγούμενες εκλογές Προέδρου.

Οι μετακινήσεις κάνουν το έργο των δημοσκοπήσεων πιο δύσκολο; Σίγουρα, ο χειρότερος εχθρός των δημοσκοπήσεων είναι η αποχή, διότι κάνει την καταγραφή των τάσεων ακόμα πιο δύσκολη. Ο δεύτερος εχθρός είναι οι κυκλικές μετακινήσεις που είναι μεν μικρές αλλά και πολλές, και δύσκολες να καταγραφούν.

Οι δημοσκοπήσεις καταγράφουν ή χειραγωγούν την κοινή γνώμη; Με κανένα τρόπο δεν μπορούν οι δημοσκοπήσεις να χειραγωγήσουν την κοινή γνώμη διότι δεν μπορεί κανένας να προβλέψει πώς θα αντιδράσει το εκλογικό σώμα. Γι' αυτό όποιος προσπαθήσει να χρησιμοποιήσει τις δημοσκοπήσεις για να χειραγωγήσει το εκλογικό σώμα πιστεύω ότι στο τέλος της ημέρας παίρνει ένα τεράστιο ρίσκο. Υπάρχει ο κώδικας της ESOMAR για τη σωστή διεξαγωγή των δημοσκοπήσεων που προποθέτει γνωστοποίηση της μεθοδολογίας, μέγεθος του δείγματος, ονόματος της εταιρείας που διεξήγαγε την έρευνα, του ονόματος του πελάτη, την ημερομηνία διεξαγωγής της έρευνας, τη γνωστοποίηση του στατιστικού λάθους. Καμία εταιρεία που σέβεται τον εαυτό της και θέλει να επιβιώσει εμπορικά δεν θα δεχτεί να χειραγωγήσει είτε από κόμμα είτε από Μέσο Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ).

Ο τρόπος που θέτεις μια ερώτηση μπορεί να παίξει ρόλο όπως και η ημερομηνία που επιλέγεις. Ο πλουραλισμός που υπάρχει και στον αριθμό εταιρειών Έρευνας Αγοράς αλλά και στον αριθμό των δημοσκοπήσεων και των ΜΜΕ νομίζω ότι βοηθά στο να αποφεύγεται η χειραγωγήση.

Συνέβησαν κάποια περιστατικά χειραγώγησης στο παρελθόν; Η αγορά τιμωρεί, όσο προσπάθησαν στο παρελθόν να χρησιμοποιήσουν τις δημοσκοπήσεις για αλλότριους σκοπούς, πιστεύω ότι η αγορά τούς ξεσκέ-

πασε και δεν έχουν μέλλον ως εμπορική επινοησία. Ο πιο μεγάλος τιμωρός είναι η ίδια η αγορά.

Οι δημοσκοπήσεις μπορεί να επηρεάσουν κάποιους αναποφάσιτους; Λόγω των αλλαγών που έχουμε στην κοινωνική δομή της κυπριακής κοινωνίας πάρα πολλές παραδοσιακές μορφές συζήτησης ή έκφρασης όπως ήταν τα καφενεία έχουν αντικατασταθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό από την τηλεόραση αλλά και από εργαλεία που χρησιμοποιούνται από τα ΜΜΕ όπως είναι οι δημοσκοπήσεις. Οι απαντήσεις που μπορεί κανείς να

έπαιρνε από μια κουβέντα στο καφενείο, έχουν αντικατασταθεί σε ένα βαθμό από τις δημοσκοπήσεις.

Άρα ... διαμορφώνουν κοινή γνώμη. Εκείνο που είμαι πεπεισμένος είναι ότι δεν μπορούν να χειραγωγήσουν σε μια πλουραλιστική κοινωνία όπως τη δική μας.

Μπορεί σήμερα να προβλέψει με ακρίβεια μια δημοσκοπήσει το αποτέλεσμα των εκλογών; Βασικό αξίωμα των δημοσκοπήσεων είναι ότι καταγράφουν την εικόνα της κοινής γνώμης τη δεδομένη στιγμή, ως εκ τούτου είναι αδύνατο να χρησιμοποιήσεις την εικόνα της συγκεκριμένης στιγμής για κάτι που θα γίνει σε 3-4 μήνες. Είναι αδύνατο. Πέραν τούτου και είναι κάτι που δεν αντιλαμβάνεται πολλός κόσμος, ακόμα και πολιτικοί, ότι οι δημοσκοπήσεις πρέπει να διαβάζονται ως εργαλεία για καταγραφή τάσεων και όχι καταγραφή απόλυτων ποσοστών. Γι' αυτό έχει τεράστιο σημασία όταν διεξάγεις δημοσκοπήσεις να υπάρχει μια συνέχεια και συνοχή. Για παράδειγμα οι δημοσκοπήσεις που διεξάγουμε με τον Φιλελεύθερο είναι μηνιαίες, και το σημαντικό είναι να βλέπεις τις μετακινήσεις, τις τάσεις και όχι τόσο τα απόλυτα ποσοστά που είναι μεταβαλλόμενα. Είναι πολύ γρήγορα σήμερα να μπορεί κάποιος να κάνει προβλέψεις για το τελικό αποτέλεσμα.

Ένας πολιτικός που βλέπει σήμερα ότι η τάση δεν τον ευνοεί, έχει το χρόνο να ανατρέψει τα δεδομένα μέχρι τον Φεβρουάριο; Ναι, γι' αυτό γίνονται οι λεγόμενες κρυφές δημοσκοπήσεις, που διεξάγονται από εκλογικά επιτελεία και η έμφαση δεν είναι στο να καταγραφεί την πρόθεση ψήφου αλλά στο να αναλύσεις τους λόγους που λειτουργούν καταλυτικά στο να τοποθεθεί το εκλογικό σώμα με τον άλφα ή βήτα τρόπο έναντι συγκεκριμένου υποψηφίου. Σε εκείνη την περίπτωση μπορούν οι δημοσκοπήσεις να χρησιμοποιηθούν ως εργαλεία για αλλαγή των τάσεων και ξέρουμε ότι όλα τα επηρεάζει τρέχοντες δημοσκοπήσεις

σε συνεχόμενη βάση.

Μια δαπανηρή εκστρατεία μπορεί να φέρει εκλογή, με δεδομένο ότι ζούμε στην εποχή της εικόνας. Έχω απόλυτη εμπιστοσύνη στην κρίση του Κύπριου, ο οποίος έχει πολύ καλό ένστικτο. Ίσως μέρος του εκλογικού σώματος να επηρεάζεται από συγκεκριμένες προεκλογικές εκστρατείες, αλλά όπως ένα εμπορικό προϊόν έτσι και ένα πολιτικό δεν μπορεί να τον παρωσιάζει σε ένα πλαίσιο που να είναι εντελώς διαφορετικό από την πραγματικότητα διότι σε μια μικρή κοινωνία όπως στην Κύπρο, αργά ή γρήγορα θα αποκαλυφθεί, γι' αυτό από μόνος του ένας επικοινωνιολόγος δεν μπορεί να κερδίσει τις εκλογές. Σίγουρα οι επικοινωνιολόγοι παίζουν καταλυτικό ρόλο όταν οι διαφορές μεταξύ των υποψηφίων είναι πολύ μικρές και τον προετοιμάει να βλέπει τα αποτελέσματα πολύ ψυχρά, να διαβάζει τους αριθμούς όπως είναι. Τον συναισθηματικό διαχειρίζονται οι επικοινωνιολόγοι και όχι οι δημοσκοπείς. Υπάρχουν πολλοί τρόποι να πεις κάτι, παράλληλα πρώτα τα θητικά και μετά τα αρνητικά. Είναι και θέμα προσωπικής φιλοσοφίας, εγώ πάντα προεβόω ότι το κάθε πρόβλημα είναι μια ευκαιρία για κάτι καλύτερο.